

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

תיק 1390100/1

בבית הדין הרבני האזורי באר שבע

לפני כבוד הדיינים:

הרב אליהו אריאל אדרי – אב"ד, הרב אבידן משה שפנייר, הרב אברהם הרוש

המבקש: פלוני
המבקשת: פלונית

הנדון: דחיית בקשה למחיקת הערה במעב"ד, בגין נישואין פרטיים לנטען;
האם יש לחייב הוצאות משפט בנידון זה?

פסק דין

לפנינו בקשת הצדדים להתירם להנשא כדמו"י.

קודם שתובא השתלשלות העניין, נקדים ונאמר כי הצדדים הציגו לפני בית הדין מצג שקרי לפיו הם מבקשים כי בית הדין יתיר להם להנשא זל"ז, כאשר לאמתו של דבר נישאו בנישואין פרטיים. דרכו של עולם שעבירה גוררת עבירה, וכך גם כאן המעשה הפסול של נישואיהם הפרטיים הוליד אחריו עבירות נוספות, וככל שתאושר בקשתם יוליד עבירות נוספות.

הצדדים שניהם גרושים, ובמעשה בית הדין נכתב כי אם ירצו להינשא זה לזו הדבר טעון בירור בית הדין.

כעת מבקשים הם כי יותר להם להנשא. כך נכתב בבקשה:

"ניגשתי להירשם ברבנות ב[...], הפנו אותי אליכם, יצרתם איתי קשר על פתיחת תיק ותשלום, ואכן ביצעתי זאת.
אשמח לזירוז העניין.

האישה בהריון מתקדם, וסגרנו תאריך לנישואין מיד לאחר סוכות."

בתאריך כ"ג בתשרי תשפ"ג (18/10/2022) התקיים דיון במעמד הצדדים, בסופו ניתנה החלטה בזו הלשון:

"בדיון הוצגה תמונה בה המבקשת בבגדי כלה עומדת סמוך למבקש מתחת לחופה ולצידם אדם הלבוש כרב אוחז בידו כוס יין ובידו השנייה חוברת הנראית כחוברת של סדר הקידושין. האירוע הינו מ-3/21.

קודם בירור להתירם להינשא יש לברר האם נישאו בנישואים פרטיים.

המבקשים טענו כי האירוע הנ"ל הינו אירוע מבויס שנועד ליצור רגשי קנאה אצל גרושתו של המבקש.

המבקשים יודיעו על זהותו של אותו אדם שאוחז בידו כוס יין לשם זימונו למתן עדות. ככל שלא יעשו כן תוך 30 יום ייסגר התיק."

המבקשים לא עשו כפי שנדרש מהם, וכעת שבו על בקשתם לפיה יותר להם להנשא.

עד כאן תמצית העובדות.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

העובדות ברורות לחלוטין. המבקשים נישאו בנישואין פרטיים, דבר שלא ניתן להכחישו. בבית הדין אמרו כי האירוע היה מבויים ונועד ליצור רגשי קנאה אצל גרושתו של המבקש.

להלן פרטי האירוע המבויים:

האיש והאשה עומדים תחת חופה, האשה לבושה בשמלת כלה, ואנשים נוספים עומדים לצידם מתחת לחופה.

לידם עומד אדם הנראה כרב אוחז בידו כוס של יין ונוסח הנראה כסדר קידושין ונראה בעיצומה של ברכה.

מי פתי ויאמין לדבר זה, כי כל זה הוא הצגה מבויימת.

אין ספק בעובדות. הצדדים נישאו בנישואין פרטיים. דא עקא שהם רשומים במרשם האוכלוסין כגרושים. על מנת להסדיר את מעמדם הם מעוניינים להינשא רשמית. אם אותו רב ססידר את קידושיהם הוא מוסמך, הרי שדוקא הנישואין הרשמיים הנוספים יהיו פיקטיביים והמבקשים יכשילו את מסדר הקידושין בברכות לבטלה.

בנוסף, גם לגופה של בקשתם להיתרם להינשא, אין דומה מצבו של מי שקדם וכנס למי שלא כנס ויש לדבר השלכות הלכתיות.

המבקשים כילו את זמנו של בית הדין בשני דיונים עקרים, נישאו בנישואין פרטיים, מבקשים להינשא פעם נוספת תוך העלמה של נישואיהם הראשונים והכשלת מסדר הקידושין ותוך הסתרה של עובדות הנוגעות להיתר נישואיהם.

היה ראוי להשית עליהם הוצאות כבדות ביותר, ואף להגיש כנגדם קובלנא פלילית על עדות שקר בבית הדין.

לפנים משורת הדין, יסתפק בית הדין בהטלת חיוב הוצאות לטובת אוצר המדינה.

על כילוי זמנו של בית הדין בשני דיונים עקרים, מחייב בית הדין כל אחד מהצדדים בסך של 5,000 ש"ח לכל דיון, ובסך הכל מחויבים הם בסך של 10,000 ש"ח כל אחד מהם.

התיק ייסגר.

ככל שייפתח תיק נוסף יידון הדבר, לכשיפתח קודם לו תיק אישור נישואין. הצדדים גם יודיעו על זהותו של אותו אדם שאוחז בידו כוס יין לשם זימונו למתן עדות.

לאחר שייקבע אם יש לאשר את נישואיהם ומה תוקפם, יינתן מקום לבקשה הנוכחית.

עותק יישלח למרכז הקנסות.

הרב אליהו אריאל אדרי – אב"ד

רקע והליכים

ראיתי דברי עמיתי הגר"א אדרי שליט"א, ואודה שמתחילת ההליך בתיק זה עמדתי הייתה שונה בשאלת מיקוד הדיון. אמנם, קטנו של האב"ד עבה ממותני ולו משפט הבכורה, אולם משהגיע שעת הכרעה וכבוד האב"ד מעוניין לחייב הוצאות, הגיע העת לברר מקחי בתיק זה ולבאר מדוע הנני מסתייג מחיוב הוצאות.

הורתה של בקשה זו באה לעולם בעקבות דברים שנכתבו במעב"ד. האיש שנטען להיותו הולך עם האשה עת הייתה נשואה לאדם אחר, ובעקבות כך נכתב שכשיגיע הדבר לידי מעשה

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

וירצה להתחתן עם הגברת הנ"ל ביה"ד יעשה בירור. נעיר ששני בני הזוג – האיש מנשואיו עם אישה אחרת, והאישה הנטענת כשהייתה נשואה עם בעלה – התגרשו אצלנו בהרכב, כך שביה"ד מכיר לעומק את המקרים בשני התיקים.

תוך כדי ניהול התיק הרכושי של האיש עם אשתו הקודמת, שלפה האישה תמונה בה נראה שבעלה לשעבר נמצא תחת חופה במעמד קידושין עם אותה אישה שנכתבה במעב"ד, ככזו שצריך לברר את מעמדם טרם יינשא. האישה הקודמת עשתה זאת כדי להוכיח לביה"ד שאכן החששות שהיו לה שבעלה הלך עם אשת איש לפני גירושיהם נתאמתו, והנה ההליך הושלם בזה שהם נישאו בחתונה פרטית.

כפי האמור, פתחה האישה ובן זוגה תיק שעניינו היתר נישואין על מנת שביה"ד ימחק את הכתוב במעב"ד של האיש. הנימוקים שציינה האישה בבקשתה הם שלשה: האחד, שבעלה לשעבר מנצל את המעב"ד הזה כדי להוציא עליה שם רע שזינתה תחתיו, ויש במעב"ד זה כתם עליה, וכל רצונה להסיר כתם זה.

הסיבה השניה היא שהאישה כותבת שהיא בהריון מתקדם, ורצונה להינשא לאיש טרם הלידה.

סיבה שלישית היא כדי שרישומו של הילד יהיה בשתי תעודות הזהות, גם שלה וגם של בעלה, כדי שיהיה ברור שהבן הוא של שניהם.

ביה"ד קבע דיון, ועל פניו קביעת הדיון הייתה למבוקשם של בני הזוג לברר את עניין הרישום במעב"ד, וכמו כן הוזמנו בני הזוג שלהם הקודמים לברר את עניין החשדות שהועלו ע"י בני הזוג.

ביה"ד שמע את בני הזוג לשעבר של הצדדים, וכמו כן פנה לבעלי הדין ושאל האם הם נישאו בחתונה פרטית. הם השיבו שהם לא נישאו בחתונה פרטית, ומשהציג ביה"ד את התמונה לבעלי הדין הם השיבו שהתמונה אמיתית, אולם הכל היה מבויים כיון שרצונו של האיש היה להכעיס את בת זוגו הקודמת, על כן הוא ביים חתונה. בתמונה נראים הוריהם של בני הזוג הנוכחי, וכמו כן רב אוהז בכוס גפן ונראה קורא ברכה מן הכתב.

אכן ברור שאין אמת בפיהם של בעלי הדין, וכמו כן היה פעם אחת שהאיש ניסה תוך כדי טענותיו לשנות גירסא ולתת הסבר אחר, אולם משהסתבך מיד חזר לגירסא זו.

ביה"ד פנה אליהם בבקשה שילכו לבדיקת פוליוגרף. בהתחלה הסכימו, ולאחר מכן סירבו ללכת לבדיקת פוליוגרף. מיד בתום הדיון נכתבה החלטה, וזה לשונה:

"המבקשת התגרשה ב-11/19. המבקש התגרש ב-11/20.

הצדדים מבקשים להינשא והופנו לבירור מעמדם ע"י המועצה הדתית [...].

בדיון הוצגה תמונה בה המבקשת בבגדי כלה עומדת סמוך למבקש מתחת לחופה ולצידם אדם הלבוש כרב אוהז בידו כוס יין ובידו השנייה חוברת הנראית כחוברת של סדר הקידושין. האירוע הינו מ-3/21.

קודם בירור להיתרם להינשא יש לברר האם נישאו בנישואים פרטיים.

המבקשים טענו כי האירוע הנ"ל הינו אירוע מבויים שנועד ליצור רגשי קנאה אצל גרושתו של המבקש.

המבקשים יודיעו על זהותו של אותו אדם שאוהז בידו כוס יין לשם זימונו למתן עדות. ככל שלא יעשו כן תוך 30 יום ייסגר התיק."

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

לאחר החלטה זו הוגשה בקשה נוספת ע"י בת הזוג שהיא אומרת שאין בידיה להשיג את הרב, מאחר והיא גרה ב[...] ומצאה מישהו שבא לבקר את הרבנים שם, והיא ניגשה אליו שישתף פעולה עם ה"טקס" והלך לו לדרכו, כך שאינה יכולה להשיגו. כמו כן היא הודיעה שהיא מוכנה ללכת למכון פוליוגרף לבירור עניין החשד שהלכה עם הנטען תוך זמן נישואיה.

ביה"ד קבע מועד לדיון, ובדיון שוב הציע ביה"ד ללכת לפוליוגרף על שני הנושאים: האחד, בירור מעמדה האישי והאם היא התחתנה בנישואין פרטיים, והשני, עניין החשד שהלכה עם הנטען תוך זמן נישואיה. היא רצתה לשאול עו"ד מטעמה על הצעה זו של ביה"ד, ולמעשה חזרה בה מרצונה ללכת לפוליוגרף אף על מה שהסכימה שתחילה.

בעקבות דיון זה יצאה החלטה זו:

לאחר שביה"ד נעתר לבקשת המבקשת לעריכת פוליוגרף, נערך דיון. בעת הדיון העלה ביה"ד הצעה הכתובה בפרוטוקול הדיון. המבקשת ביקשה להתייעץ עם עורך דינה, כעת ביה"ד ממתין לתשובת הצדדים להצעה שהועלתה ע"י ביה"ד או למיצער הבקשה שהגישה האישה עצמה.

על הצדדים להודיע על תשובתם תוך זמן של 30 יום, בתום תקופה זו יראה בית הדין את הצדדים כמודים לכתוב במעב"ד.

הצדדים שהו יותר משלושים יום עד הגשת הבקשה הבאה, בה ביקשה האישה לחזור לטענה הבסיסית ולברר את עניין החשד, ובהתאם למחוק את הכתוב במעב"ד, ובוזה לאפשר לה להינשא לבן זוג.

עד כאן סקירת ההליכים המשפטיים שהיו בפני ביה"ד.

דיון והכרעה

דעתי הייתה ועודנה שעניין הנישואין הפרטיים של האישה אינם עניין שביה"ד צריך לעסוק בו, ואין בזה כדי לסתום את הגולל על בירור הטענה הבסיסית של בעלי הדין בנוגע לבירור העניין הכתוב במעב"ד.

החובה של ביה"ד הינה בראש ובראשונה לעמוד על טענות הצדדים ולהזדקק להם. זוהי חובתו של הדיין, ועניין של בעלי הדין קודם לכל עניין אחר, גם אם ביה"ד רואה בו חשיבות.

זה לדעתי היסוד בהקדמת פשרה לחריצת דין, כפי שנפסק בטור שו"ע סימן יב, שכן חשיבות השלום בין בעלי הדין עולה על כתיבת פסק דין שיכולה להועיל לנידונים רבים.

וכך הוא לשון הרמב"ם (הלכות סנהדרין פרק כב הלכה א):

"שנים שבאו לפניך לדין אחד רך ואחד קשה, עד שלא תשמע את דבריהם או משתשמע את דבריהם ואי אתה יודע להיכן הדין נוטה אתה רשאי לומר להם איני נזקק לכם שמא יתחייב הקשה ונמצא רודף אחר הדיין, אבל משתשמע את דבריהם ותדע להיכן הדין נוטה אי אתה רשאי לומר איני נזקק לכם, שנאמר לא תגורו מפני איש שלא תאמר איש פלוני רשע הוא שמא יהרוג את בני שמא ידליק את גדישי שמא יקצץ נטיעותי, ואם היה ממונה לרבים חייב להזקק להם".

מ"ן שו"ע פוסק את דברי הרמב"ם הללו בחושן משפט (סימן יב סעיף א).

דברי הרמב"ם: "ואם היה ממונה לרבים חייב להיזקק להם" הינם חידוש גדול, ואינם מבוארים בסוגיה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

כוונת הדברים דייין קבוע אין לו לחוש לסכנה וחייב להיזקק להם על כל פנים. הרדב"ז כתב הטעם: "לפי שאינו חושש לזה הקשה שהרבים יצילוהו ויסייעוהו".

מקשה על ביאור זה הגר"ח"ד הלוי בספרו דבר משפט, שאין זה טעם מספיק למקרה שעוסק בו הרמב"ם אם קיים חשש סכנה "שמא יהרוג שמא ידליק ושמא יקצץ בנטיעות", דמה יעשו לו הרבים אחרי שיגרם לו הנזק? ואולי כונתו שהקשה יפחד להזיק את הדיין מתוך זה שהרבים יעמדו לצדו, והוא דחוק (כשם שדחוק הדבר בשניהם חזקים דלעיל שהחזק יסייענו).

על כן מסיק שהביאור הנכון ברמב"ם הוא כטעמו של הב"ח, דכיון דמצות עשה למנות שופטים בין בארץ ובין בחו"ל – אם היה רשאי הממונה להיות שופט לרבים להסתלק מן הדין היכא דהאחד קשה או שניהם קשים, א"כ לא יהיה נמצא מי שיזדקק להם ויהיה כל דאלים גבר והיה העולם חרב כיון שאין כאן דין. הלכך הממונה לרבים חייב להזדקק להם, דאם אינו ממונה לרבים יכול להסתלק כיון שאפשר שהדין יהיה לפני הממונה לרבים, ומשמע דאף לפירוש רש"י בממונה לרבים מודה דחייב להזדקק להם אפילו היכא דאיכא חשש דספק נפשות. עיי"ש.

העולה מהדברים הוא כי אין בית הדין יכול להסתלק מן הדין שלכך מינהו הציבור.

מ"ן הב"י (רי"ש סימן יב) הביא תשובת הרשב"א באחד שאיים על ב"ד וכו' ופסק שאין זה מציל הב"ד להזדקק לתובע, וכתב שני נמוקים: הראשון, שאם הוא הפחידם לעשות עמהם שלא כדין שמא אין בידו כח ומפחידם בדברי הבאי, ועוד, שא"כ יהיו כל בני אדם עושים כן, שאין לך אדם שלא יוכל להזיק וא"כ אין הגדולים נידונים לעולם, והתורה אמרה לא תגורו מפני איש כי המשפט לאלקים הוא ע"כ.

ומבאר דבריו הב"י שסובר הרשב"א כדברי הרמב"ם, שממונה לרבים חייב להזקק לבעלי דין על כל פנים. אלא שמתוך דברי הרשב"א שכתב בטעמו הראשון משום שמא אין בידו כח ומפחידם בדברי הבאי, משמע דאם ודאי יזיקנו אפשר דיכול להסתלק, ואילו מתוך טעמו השני משמע דאף אם בודאי יזיקנו אינו יכול להסתלק, משום שא"כ כ"א יעשה כן וכו' והתורה אמרה לא תגורו. ומשמע שכך דעתו, שלא הביא את הנימוק הראשון אלא בנוגע לדין שהיה בפניו, ואילו הטעם השני הוא כללי יותר ומשקף את דעתו של הרשב"א להלכה.

וכן נראה שהיא הבנת דברי הגר"א, שכן על דברי הרמב"ם בממונה לרבים שדן אף אם היה לפניו בעל דין קשה, מביא הגר"א את לשון הספרי (דברים פרשת דברים פסקא טז), וז"ל הספרי:

"ואצוה את שפטיכם בעת ההיא לאמר שמע בין אחיכם ושפטתם צדק, אמרתם להם היו מתונים בדין שאם בא דין לפניך פעם שתים ושלש אל תאמר כבר בא דין זה לפני ושניתיו ושלשתיו אלא היו מתונים בדין וכך היו אנשי כנסת הגדולה אומרים היו מתונים בדין והעמידו תלמידים הרבה ועשו סייג לתורה. בעת ההיא לאמר, לשעבר הייתם ברשות עצמכם עכשיו הרי אתם עבדים משועבדים לצבור."

ועיין עוד בדברי הקרית מלך (הלכות סנהדרין פרק כב הלכה א) שמביא מדרשים נוספים כמקור לדברי הרמב"ם, עיי"ש.

הרי לנו שבית הדין הינו מקום ששם שוכן הצדק, והדיינים משועבדים לדין ולבעל הדין, ואין לדיין להרחיק דינו למקום אחר שאין בו כדי לסייע לבעיה לה הוא נזקק.

כמו כן, יעויין בתוספות (מסכת סנהדרין דף ו ע"ב ד"ה אבל) שביארו שמשה לא יכול היה לעשות פשרה למ"ד יקוב הדין את ההר, אולם אהרון שלא היה דייין יכול היה לעשות פשרה. נלמד מזה

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

שחובת הדין הינה על הדיין, ובעל הדין מטיל את החובה על הדיין לדונו ולא לעסוק בדברים אחרים שאינם נובעים מטענות בעל הדין.

כמו כן, יעויין מה שכתבנו בפס"ד בתיק 148578/14, שם כתבנו לבאר את דעת הרמ"א (ח"מ סימן יז סעיף ה) שאין לדיין להוסיף על טענת התובע, אף אם יודע שיש לו זכות גדולה יותר. הביאור בזה פשוט, שכל החיוב לדון וגבולות הדיון הינם פועל יוצא של טענת התובע: "דונו דיני", ולא שייך השבת אבידה בדין, עיי"ש בהרחבה.

מסקנה

אשר על כן, לענ"ד עם כל החשיבות הגדולה לברר את עניין הנישואין הפרטיים, נראה שקודם לכל יש לביה"ד לברר את המעב"ד, ואשר על כן שאלת חוסר האמת בדבר שאינו עניין שעומד ביסוד הדין ובבירור האמת הנצרכת לדין אינה כזו שביה"ד יכול לחייב הוצאות בגינה.

יותר מזה, יש לומר שידוע שעניין האיסור לבועל משתנה במידת חומרתו בין השאלה האם ניתן להוציאה מנישואין אלו ובין השאלה האם לאפשר נישואין אלו. כעת האישה ובן זוגה טוענים שאינם נשואים, ועל כן לתפסתם דורשים רף ראייתי גבוה יותר בכדי להתירם זה לזה. לכאורה להשגת מבוקשם היה עדיף להם שביה"ד ידון בזה לאחר נישואיהם, ולכן לא ברור מדוע ביה"ד חותר לברר שאלה זו בניגוד לבעלי הדין שבוחרים להתעלם מהנישואין הפרטיים ולהודאת פיהם אינם נשואים.

לו היה לפנינו מקרה הפוך, שאישה באה לביה"ד לברר מעמדה ואומרת שנישאה בנישואין פרטיים וכעת רוצה להתגרש, כי אז החובה הרובצת לפתחו של ביה"ד הוא בירור עניין זה, האם אכן מעמדה של האישה הוא כנשואה או כרווקה. אולם זה לא המקרה לפנינו, אשר על כן ביה"ד צריך להניח נידון זה ולברר את עניין המעב"ד.

המשך ההליך

לדעתי, כיון שהאישה נתפסה לא אחת כאינה דוברת אמת וכמניפולטיבית, וכך גם בן זוגה הנוכחי, כמו כן הם חזרו בהם מהליכה לפולגרף, דבר שמעורר חשדות, אשר על כן, לדעתי יש לאפשר בירור מעב"ד בהתאם לבקשת האישה ובן זוגה רק לאחר שיבהירו הצדדים שהם מסכימים ללכת לפולגרף על עניין החשדות בנטען על אשת איש, ובצירוף העדויות שיש בתיק ביה"ד יתן החלטתו. אולם, טרם יסכימו בעלי הדין ללכת לפולגרף לא ניתן לברר עניין זה בנסיבות תיק זה.

כמו כן יש לשקול רישום במעוכבי חיתון לפי התמונה שנמצאת בבית הדין, לפיה הם ערכו חתונה פרטית.

עניין ההוצאות אינו משרת את התיק נכוחה, ועל כן לא ניתן לחייב הוצאות במסגרת בירור אמת שלא נוגע למעב"ד.

הרב אברהם הרוש – דיין

ראיתי את דברי עמיתי. אף אני מסכים כי יש לדחות את התביעה למחיקת ההערה במעב"ד. יחד עם זאת אני סבור כי אין לחייב את הצדדים בהוצאות.

ואבאר דבריי בקצרה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

תביעת הצדדים היא למחיקת ההערה במעב"ד על מנת להינשא. זו מטרת בקשת המחיקה. מאחר ובפועל נישאו הצדדים בנישואין פרטיים, אין יותר מקום להיזקק לתביעתם.

בקשתה של האשה שתימחק ההערה מסיבות נוספות, כגון שבעלה לשעבר לא יוציא עליה שם רע ועוד, דינן להידחות משהוצע לה ללכת לפולגרף, הסכימה וחזרה בה.

באשר לאי-חיוב ההוצאות ינתנו נימוקים מורחבים בהמשך.

על כן, כאמור, דינה של התביעה להידחות ללא הוצאות.

הרב אבידן משה שפנייר – דיין

מסקנה

לאור כל האמור, ביה"ד קובע בדעת רוב:

- א. הלכה כדעת הרוב. לכן אין ביה"ד אינו מטיל חיוב הוצאות בתיק זה.
- ב. על הצדדים להודיע האם מוכנים ללכת לבדיקת פולגרף לבדיקת טענת הבגידה במהלך נישואיהם הקודמים.
- ג. בהעדר תגובתם תוך 14 יום יסגר התיק. ניתן לפרסם בהשמטת פרטים מזהים.

ניתן ביום ט"ז בטבת התשפ"ג (09/01/2023).

הרב אברהם הרוש

הרב אבידן משה שפנייר

הרב אליהו אריאל אדרי – אב"ד

עותק זה עשוי להכיל שינויי ותיקוני עריכה